

У процесі навчання наочні посібники використовуються по-різному. Розглянемо, використання наочних посібників: для ознайомлення з новим матеріалом, закріплення знань, умінь та навичок (ЗУН), перевірки засвоєння (ЗУН).

Під час ознайомлення з новим матеріалом і особливо під час закріплення знань і умінь, треба роботу організувати так з наочними посібниками, щоб учні самостійно працювали з ними, і супроводжували свої дії відповідними поясненнями. При ознайомленні з новим матеріалом і при закріпленні ЗУН діти самостійно мають оперувати наочними посібниками і пояснювати свої дії. Якість засвоєного матеріалу в цих випадках значно підвищується, тому що в роботу включаються різні аналізатори. Вчитель повинен заохочувати учнів до використання наочних засобів під час самостійної роботи. На етапі закріплення знань умінь та навичок часто використовують довідкові таблиці, таблиці для усної лічби, малюнки, схеми, креслення. Також наочні посібники використовують для перевірки знань, умінь учнів, наприклад використовуючи роздавальний матеріал, картки з відрізками, багатокутниками, учитель перевіряє вміння вимірювати довжину від-різків, площу і периметр багатокутників тощо.[1, с.171]

Отже, наочні посібники потрібно вміло і вдало застосовувати під час уроку. При надмірному їх використанні робота схожа на гру, учень бави-ться, не напружуючи думки. Таке унаочнення не є доцільним, воно гальмує розумовий розвиток учнів. У свою чергу при правильному застосуванні наочні посібники дають змогу урізноманітнити навчальний процес, зробити його більш цікавим, захоплюючим, ефективно організувати як колективну, так і індивідуальну роботу.

Список використаних джерел:

1. Бантова М. О. Бельтюкова Г. В. Полевщикова О. М. Методика викладання математики в початкових класах / М. О. Бантова Г. В. Бельтюкова О. М. Полевщикова. – Київ: Вища школа, 2011 – 171 с.
2. Моро М. І. Засоби навчання математики у початкових класах / М. І. Моро. – М.: Просвещение, 2010. – 79с.
3. Моро М. І. Пишкало А. М. Методика навчання математики в 1 - 3 класах Посібник для вчителя / М. І. Моро А. М. Пишкало. – М.: Просвещение, 2004. – 304с.

Науковий керівник- кандидат педагогічних наук, доцент Т.С. Зорочкіна

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ КОРОТКОЧАСНОЇ ЗОРОВОЇ ТА СЛУХОВОЇ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Ф. У. Рахімова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Актуальність дослідження: Нині розвиток пам'яті учнів молодшого шкільного віку є актуальною і соціально значущою проблемою, оскільки у зв'язку з переходом дітей шкільного віку до систематичного навчання відбувається поступовий розвиток і становлення основних форм пам'яті, яка є основою здібностей, умовою успішного навчання й розвитку школярів. Пам'ять забезпечує отримання нових знань, формування вмінь і навичок, опанування нормами поведінки в суспільстві. Питання розвитку пам'яті учнів початкових класів є актуальною як у психологічних, так і в педагогічних дослідженнях, що зумовлено необхідністю удосконалення раціональних прийомів і способів продуктивного запам'ятовування й тривалого зберігання інформації.

Аналіз останніх публікацій. Пам'ять як особливий пізнавальний процес досліджувалася багатьма вченими як у загальнопсихологічному аспекті, так і в процесі природного та педагогічно керованого розвитку дитини пов'язаного з віковими змінами. Це, перш за все, роботи таких вчених: А. Біне, П. Блонського, Л. Веккера, Л. Виготського, С. Рубінштейна, А. Смірнова та ін.

Дослідженням розвитку пам'яті займалися українські науковці, такі як: Г. Костюк, Н. Коцюбанська, С. Максименко, Т. Пушкарьова. Зокрема в роботі Т. Пушкарьової зазначається, що пам'ять пов'язує минуле суб'єкта з його теперішнім та майбутнім і є важливою пізнавальною функцією, що лежить в основі розвитку та навчання, а спеціальне навчання дітей молодшого шкільного віку суттєво підвищує продуктивність їхньої логічної пам'яті [1, 55].

Н. Коцюбанська у своїй роботі вказує, що елементарні уявлення про здатність до запам'ятовування легко одержати в процесі заучування матеріалу (віршів, таблиці множення, слів іноземної мови, окремих визначень). Якщо спробувати запам'ятати певну кількість рівнозначних слів або чисел за певний проміжок часу, можна визначити кількісні показники обсягу пам'яті, а використання тестових методик дає можливість вдосконалювати вивчення пам'яті, оскільки в них підібраний навчальний матеріал, розроблені умови, визначені критерії й шкали оцінювання результатів випробувань [2, 19].

Мета статті – вивчення рівнів розвитку короткочасної зорової та слухової пам'яті учнів четвертого класу початкової школи психотехнічними методами.

Виклад основного матеріалу. Нагромадження індивідуального чуттєвого й раціонального досвіду, опора на інформаційний досвід суспільства є важливою умовою прогресивного розвитку психіки людини, поступового збагачення її діяльності. Щоб успішно оперувати поняттями й уявленнями на рівні мислення, необхідно зберігати їх в упорядкованому й мобільному стані, бо нові етапи розвитку психіки завжди ґрунтуються на результатах попереднього розвитку.

Пам'ять – це відображення предметів і явищ дійсності в психіці людини в той час, коли вони вже безпосередньо не діють на органи чуття. Вона являє собою ряд складних психічних процесів, активне оволодіння якими надає людині здатності засвоювати й використовувати потрібну інформацію. Пам'ять включає такі процеси: запам'ятовування, зберігання, забування та відтворення [3, 217].

Під час проходження виробничої педагогічної практики на базі Черкаської спеціалізованої школи I–III ступенів № 28 імені Т. Г. Шевченка в 4–В класі було проведено експериментальне дослідження з метою діагностики впливу психотехнічних методів на розвиток видів пам'яті молодших школярів.

У ході констатувального експерименту були визначені такі завдання діагностичної роботи: дібрати діагностичні методики; провести діагностику; обробити отримані результати. Щоб визначити рівні розвитку короткочасної зорової і слухової пам'яті було застосовано такі психодіагностичні методи: методика «10 слів» [4], методика «Запам'ятай малюнки» [5].

З метою дослідження обсягу короткочасної слухової пам'яті було проведено методику «10 слів». У дослідженні брали участь 29 учнів.

Отримані результати дослідження рівня сформованості короткочасної слухової пам'яті молодших школярів (методика «10 слів») наведені на рис.1.

Аналізуючи зазначені дані, можемо зробити висновок, що в молодших школярів переважає середній рівень розвитку короткочасної слухової пам'яті, який мають 15

учнів (52 % від загальної кількості четвертокласників), високий рівень розвитку цього виду пам'яті мають 9 досліджуваних (31 %), низький – 5 дітей, що становить 17 % від усіх учнів класу.

З метою дослідження обсягу короткочасної зорової пам'яті біло проведено методика «Запам'ятай малюнки». Методика відповідає віковим та інтелектуальним особливостям учнів. Психологічний сенс даної діагностичної методики полягає в тому, щоб з'ясувати, наскільки молодші школярі запам'ятають 9 зображених фігур, які потім мають віднайти в іншому малюнку, де окрім 9-ти зображень із першого малюнка є 6 інших.

Залежно від рівня розвитку короткочасної зорової пам'яті молодші школярі можуть по-різному виконувати це завдання. Насамперед, дитина, яка має низький рівень розвитку короткочасної зорової пам'яті, зазнавала труднощі при виконанні завдання запропонованої методики. Вона допускала значну кількість помилок при виборі зображень. Інші ж учні (середній рівень) особливих проблем при виконанні цього завдання не мають. Вони досить легко знайшли необхідні фігури в другій картці.

Молодші школярі, які мають високий рівень розвитку короткочасної зорової пам'яті з легкістю виконали подане завдання. Також вони швидше за інших знайшли фігури, які були на першій картці, серед тих, які були на другій. Деякі з них припустилися однієї або двох помилок.

Результати дослідження рівня розвитку короткочасної зорової пам'яті молодших школярів (методика «Запам'ятай малюнки») представлені на рис 2.

Аналізуючи дані діаграми, можемо зробити висновок, що в молодших школярів переважає середній рівень розвитку короткочасної зорової пам'яті, який зафіксовано в 17 учнів (59 % від загальної кількості четвертокласників), високий рівень розвитку цього виду пам'яті констатовано в 11 досліджуваних (38 %), а низький – в 1 дитини (3 % від усіх учнів класу).

На основі проведеного експериментального дослідження учнів Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів № 28 можна зробити висновок: констатувальний експеримент засвідчив, що рівні розвитку короткочасної зорової пам'яті та короткочасної слухової в пам'яті в учнів четвертого класу середній, тому потрібно вдосконалювати й розвивати ці види пам'яті за допомогою різноманітних корекційних і розвивальних вправ.

Список використаної літератури:

1. Пушкарьова Т. Діагностування та розвиток пізнавальних процесів молодшого школяра за умови психологічного супроводу експериментальної програми «Росток» / Т. Пушкарьова // Рідна школа. – 2008. – № 3–4. – С. 55–57.
2. Коцюбанська Н. І. Діагностика та розвиток пам'яті у дітей. Методичні рекомендації / Н. І. Коцюбанська. – Кам'янець-Подільський : Наука, 2014. – 60 с.
3. Психологія : Підручник / [Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.] ; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 5-те вид. стереотип. – Київ : Либідь, 2005. – 560 с.
4. Діагностика пам'яті молодших школярів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eidetic.kiev.ua/varto-pochitati/29-diagnostika-pam-yati-molodshikh-shkolyariv>
5. Методика. Тест для дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://doshkolnik.ru/psihologiya/4448-risunki.html>

Науковий керівник: к. п. н., доцент Т. С. Нінова